

TANNVERND – 4. bekkur

Markmið:

- Börnin læri og skilji **mikilvægi** góðrar tannhirðu.
- Börnin viti hvaða skaða **bakteriur** (tannskýkla) valda á tönnum.
- Börnin kunni og geti **burstað tennurnar** á fullnægjandi hátt.
- Börnin viti til hvers **tannþráður** er notaður.

Tímaáætlun:

- Um það bil 20 mínútur.

Kennslugögn:

- Teningur, 6-H heilsunnar.
- Tannbursti fyrir hvern nemenda.
- Tannlíkan, stór bursti, ef til er, og tannþráður.
- Mynd 1 – Tannvernd byggir á fjórum sterkum stoðum.
- Mynd 2 – Skán á tönnum.
- Mynd 3 – Tannburstaklukkan.

Verkefni fyrir börnin:

- „Lærðu rétta tannhirðu“ ásamt rauðri litatöflu.

HREINLÆTI

TANNVERND BYGGIR Á FJÓRUM STERKUM STÖÐUM (mynd 1)

Tannvernd snýst fyrst og fremst um góða tannhirðu, hollar neysluvenjur, notkun flúors og reglulegt eftirlit tannlæknis. **Í þessari fræðslu er áherslan á tannhirðu.**

Tannskipti einkenna aldurskeiðið frá 6 til 12 ára. Hlutverki barnatanna er að ljúka og fullorðinstennur að koma í staðinn. Á þessum aldri eru flestir komnir með fjórar framtennur í efri góm, fjórar framtennur í neðri góm og fjóra jaxla (6 ára jaxlar) samtals 12 fullorðinstennur. Nýjar fullorðinstennur eru sérlega viðkvæmar fyrir tannskemmdum.

Mikilvægt er að börnin læri smátt og smátt að axla ábyrgð á eigin tannhirðu og öðlist næga færni til að bursta eigin tennur á fullnægjandi hátt. Mikilvægt er að foreldrar fylgist áfram með framkvæmd tannburstunar og leiðbeini um það sem betur má gera. Börn á þessum aldri þurfa aðstoð með tannþráðinn.

SKÁN Á TÖNNUM (mynd 2)

Myndin sýnir hvernig skán (tannsykla) lífur út og hvar hún situr á tönnunum. Segið frá eiginleikum hennar þ.e.viðloðun við glerung.

Við hýsum margar tegundir af bakteríum í munnholinu sem er eðlilegt. Sumar þessara tegunda kjósa að vera á tönnunum, því þar er kjörið raka- og hitastig og svo er fæða að koma inn í munninn nokkrum sinnum yfir daginn. Þessar bakteríur hafa þann eiginleika að geta búið til utan um sig límkenndan hjúp sem gerir þeim kleift að líma sig á tennurnar og hver á aðra svo úr verður samfelld heild. Í hvert skipti sem við neytum sykurs, þykkar þessi skán. Bakteríur í skáninni breyta sykrinum úr fæðunni í síru sem síðar getur leyst upp steinefni í glerungi og tannskemmd myndast.

TANNBURSTAKLUKKAN (mynd 3)

Góð tannhirða er að bursta tennur minnst tvisvar á dag. Hér er átt við að allir tannfletir verði hreinir við rétta tannburstun.

Sýnið myndefnið um TANNBURSTAKLUKKANA

<http://www.lydheilsustod.is/media/tannvernd/annad/tennurFinal.swf>

EDA

Sýnið á módeli tannburstun og notið svokallaða „Bass-aðferð“ sem er nokkurs konar nuddaðferð. Best er að nota tannbursta með litlu burstahöfði og mjúkum hárum sem sitja þétt. Gott er að byrja alltaf á sama stað í munninum. Burstahárin vísa á ská að tannholdinu og burstinn er hreyfður reglulega með stuttum hreyfingum fram og aftur, í áttina frá tannholdinu – mikilvægt að tala um alla 5 fleti tannarinnar og sýna hvernig burstinn nær utanvert, innanvert og ofan á tyggifleti – en ekki milli tannanna. Ítrekið að góð tannburstun taki um 2 mínútur og að mikilvægt er að taka tímann.

HREINLÆTI

Hver nemandi fær síðan tannbursta og burstar eigin tennur undir leiðsögn hjúkrunarfræðings. Ráðlagt er að vera ekki með fleiri en 4-5 nemendur í einu. Nauðsynlegt er að til staðar sé spegill og vaskur. Leiðbeinið um hæfilegt magn flúortannkremis á tannburstun en ráðlagt er að tannkrem þeki um ¼ af burstahárunum eða sem svarar nögl litlafingurs. Eðlilegt er að skyrpa u.þ.b. tvisvar sinnum meðan á tannburstun stendur og því er ekki mikið magn af tannkremi eftir í munnum við lok tannburstunar. Ráðleggið að skola ekki í lok burstunar bara skyrpa. Flúor er efni sem gengur inn í glerung tannanna og herðir hann. Þess vegna er gott að hafa flúor í tannkremi og fá hann á tennurnar tvisvar á dag.

AF HVERJU ER FLÚOR MIKILVÆGUR FYRIR TENNUR?

Talið er að lágur en stöðugur flúorstyrkur í munnholi sé nauðsynlegur til að halda heilbrigðum tönnum. Tannburstun með flúortannkremi með styrkleika 0.1% - 0.15% F tvisvar sinnum á dag, viðheldur lágmarksflúorstyrk í munnholi og er því afar áhrifamikill þáttur í daglegri vörn gegn tannskemmdum, hjá öllum aldurshópum.

Flúor tekur þátt í því viðgerðarferli sem stöðugt er í gangi við tannfirborð auk þess að hafa truflandi áhrif á starfsemi þeirra baktería sem valda tannskemmdum. Verkunin er staðbundin á yfirborði tanna og varnandi áhrif þau sömu hjá öllum aldurshópum.

Flúor úr tannkreminu heldur áfram að virka á tennurnar eftir tannburstun þannig að litlir úrkölkunarblettir geta mögulega kalkast aftur. Því er mikilvægt að skola ekki, bara skyrpa. Ekkert sakar þótt kyngt sé svolitlu flúortannkremi.

TANNÞRÁÐUR

Ekki er ætlast til að nemendum í þessum aldurshópi sé kennt að nota tannþráð, en mikilvægt er að sýna þeim tannþráðinn – og segja frá hvernig hann er notaður til að hreinsa á milli tanna. Tekið skal fram að tannþráður er bæði notaður til að fyrirbyggja tannskemmdir á milli tanna og minnka líkur á að bólga myndist í tannholdi. Mikilvægt er að nota tannþráð einu sinni á dag og mikilvægt er að foreldrar aðstoði við þá framkvæmd.